

Scénář netradičního příběhu s ponaučením

Jean Giono – Muž, který sázel stromy

Postavy: Poutník
Pastýř
Vypravěč
Hajný
Herci – živé obrazy(6-8)

Ponaučení: Mají-li se v povaze člověka projevit skutečně výjimečné vlastnosti, musíme mít štěstí dlouhá léta pozorovat, co ten člověk dělá. Není-li v jeho práci ani stopa po sobectví, je-li myšlenka, řídící jeho činnost, bezpříkladně ušlechtilá a je naprosto jasné, že nejen nehledal nikde odměnu, ale dokonce zanechal ve světě i viditelné stopy, ocitáme se – bez nebezpečí, že se zmýlíme – před člověkem výjimečného charakteru.

První scéna:

(světla jsou zhaslá a pomalu se začínají rozsvěcovat, na kulise kamene sedí vypravěč, oblečen v hábitu z pytloviny, v rukách přesívá žaludy, herci vytvoří živý obraz keřů na vyprahlé planině, hudba – ozývá se fičení větru)

Vypravěč: (sedící na kameni začíná vyprávět příběh) „*Povím vám příběh, který se odehrává roku 1913, kdy se Poutník vydal pěšky na dlouhé putování po kopcích, turistům zcela neznámých, ve starobylém alpském kraji, který zasahuje až do Provence. Vydal se na dlouhé putování v tamějších pustinách, holých a jednotvárných stepích, kde roste jen divoce levandule.*“ (začne hrát hudba - příčná flétna a pomalu se ztišuje, jakmile poutník začíná mluvit)

Poutník: (přichází na scénu, vypadá znaveně, mluví pomalu, při vyprávění chodí po jevišti zcela znaven, herci mezitím vytvoří živý obraz opuštěných domů) „*Po třech dnech putování jsem se dostal do neuvěřitelně bezútěšných končin.*“ *Utábořil jsem se vedle rozvalin opuštěné vesnice. Vody jsem se nenapil už od minulého dne a potřeboval jsem ji objevit. Polorozbořené domy byly natěsnané jako staré vosí hnízdo a to mě přivedlo na myšlenku, že tu kdysi jistě byla studánka. Nyní však už byla vyschlá...zmizel tu všechen život.*“ (v tu chvíli herci v živém obrazu začnou postupně upadat k zemi)

Poutník: „*Musím jít dál! Jdu už pět hodin a ještě jsem nenašel vodu. Avšak nic mi nedává naději, že ji najdu. Vše je zde vyprahlé a všude rostou jen drsné traviny.*“

Vypravěč: „*Najednou se mu zdá, že v dálce vidí malou postavu.*“ (kulisa obrazu kde je postava namalována)

Poutník: „*Hle, to je asi kmen osamocenému stromu! Půjdu se tam podívat, třebaš tam najdu vodu.*“

Vypravěč: „Byl to ale člověk – pastýř, a kolem něj leželo na rozpálené půdě asi třicet ovcí a odpočívalo.“
(pastýř stojí opřen o dřevěnou hůl, prsty si pročešává hustý knír, ostatní herci vytvoří živý obraz stáda ovcí polehávajících kolem něj, začíná hrát hudba, do toho se ze zvukové nahrávky ozývá bekot ovcí)

Poutník: „Dobrý den pastýři. Putuji už dva dny a nemůžu najít vodu. Žízni už nemohu dál v takovýchto končinách. Pomohl bys mi prosím?“

Pastýř: „Poutníku pojď se mnou do ovčína v zákrutu náhorní roviny. Čerpám tam znamenitou vodu z velice hlubokého přirozeného zdroje, tam se můžeš napít, je to jen míli odsud.“ (Poutník kývne na souhlas a oba se vydávají, i se stádem ovcí – s herci do ovčína.)

Druhá scéna:

(světla se opět zhasnou a pomalu rozsvítí, před nimi stojí kulisa domu – obraz, hudba lehce dokresluje atmosféru)

Poutník: „Pastýři čekal jsem, že budeš bydlet v dřevěné chatrči a ty zatím máš dům z kamene!“ (s podivem se dívá na dům – kulisa obrazu domu)

Pastýř: „Když jsem sem přišel, byl dům jen zřícenina. Nyní má zase důkladnou střechu a voda jí nikde neprotéká. Když ji vítr bičuje, bije do tašek na střeše, jako mořské vlny bijí v bouři do břehů.“ (začíná hrát hudba, bubny)

Poutník: „Máš dokonalou domácnost pastýři! Nádobí umyté, podlahu zametenou, pušku vyčištěnou a na ohni vaříš vodu. Jsi čerstvě oholen, všechny knoflíky máš pevně přišité, šaty perfektně vyspravené, že správký ani není vidět. Obdivuji tě! Žiješ tu tak sám a přece vypadáš spokojen! To je neuvěřitelné.“

Pastýř: „Na tu máš vodu a také polévku.“ (pastýř podává poutníkovi vodu a usedá na tvrdou lavici, lavici stojí před obrazem domu)

Poutník: „Mockrát ti děkuji pastýři, zachránil jsi mi život. (poutník vytahuje z kapsy pytlík s tabákem) Nabídní si pastýři za službu, kterou jsi pro mne vykonal!“

Pastýř: „Ne, děkuji. Nekouřím.“

Pastýř: „Zůstaň tu přes noc poutníku, chceš-li. Do nejbližší vesnice je to víc než půldruhého dne chůze. Mimoto znám dobře ráz těchto osamocených vesnic. Čtyři nebo pět je jich roztroušeno na úbočích kopců, jedna daleko od druhé, obklopeny světlým dubovým mlázím a jsou až na konci sjízdňích cest.“

Poutník: „Děkuji pastýři. Rád zůstanu. Jsem po dlouhé cestě unaven. Řekni mi, jaký je život tady, v těchto končinách?“

Pastýř: „Ve vesnicích bydlí dřevorubci a pálí dřevěné uhlí. Život je tam těžký. Rodiny žijí natěsnané jedna k druhé. Podnebí je neobyčejně drsné, v létě i v zimě. Ta odloučenost obyvatele vydražďuje k sobectví. Nerozumná ctižádost se vybičovává v neustálou touhu uniknout odtud.“

Poutník: (s nevěřicným výrazem) „Ti muži jezdí každý den takovou dálku za prací?“

Pastýř: „Ano, je tomu tak. Každý den jezdí s náklady uhlí a potom se vrací. Neustálé střídání naděje a zklamání ničí i ty nejspolehlivější vlastnosti.“

Poutník: „A co ženy pastýři? Jaké jsou?“

Pastýř: „Ženy jsou plné zášti, konkuruje se ve všem. Stejně tak v prodeji uhlí jako v získání místa v lavici v kostele. Navzájem se překonávají v ctnostech, ale soupeří i v neřestech. Všude se neustále potýká ctnost i neřest.“

Poutník: „A vidím, že ani vítr nepřestává dráždit nervy. Musí zde být epidemie sebevražd?“

Pastýř: „O, ano. Mnoho případů je i šílenství, ale téměř vždycky končících vraždou.“ (pastýř vytahuje z kapsy pytlík a vysypává z něj žaludy)

Poutník: (kouřící dýmku) „Na co máš ty žaludy pastýři? Budu ti pomáhat, budeš-li chtít?“

Pastýř: „To nejde. Je to moje záležitost.“ (zamračeně začíná pečlivě probírat jeden žalud po druhém)

Třetí scéna:

(světla se opět zhasnou a pomalu opět rozsvítí, hudba jemně začne hrát, je druhý den ráno, herci vytvoří živý obraz vycházejícího slunce, poutník sedí na lavici před domem, pastýř se chystá na cestu)

Poutník: „Pastýři dovol, abych dnes mohl u tebe celý den odpočívat.“

Pastýř: „Samozřejmě, pojd'.“ (Pastýř vypouští stádo a vede jej na pastvu – herci v živých obrazech. Než odchází, namáčí do vědra vody pytlík s pečlivě vybranými žaludy.)

Pastýř: „Pojd' mě doprovodit, pokud nemáš nic lepšího na práci.“

Poutník: „Dobrá půjdu. Děkuji pastýři.“

Čtvrtá scéna:

(světla zhasnou a pomalu se rozsvěčují, Pastýř i s poutníkem stojí na místě, které si předem pastýř vybral a zarazí železnou tyč do země, scénu dokreslují opět kulisy obrázků stromů a herci vytvoří živý obraz aleje stromů)

Poutník: „To je váš pozemek pastýři?“

Pastýř: „Ne, není, je to obecní nebo možná patří lidem, kteří o něj nestojí. Nestarám se o to, abych poznal majitele.“

Pátá scéna:

(světla zhasnou a pomalu se rozsvěčují, hraje příčná flétna, vítr se ozývá a najednou přestane, oba sedí u pastýřova doma na lavici)

Poutník: „Pastýři proč sázíte stromy?“

Pastýř: „Sázím stromy už tři roky. Vysázel jsem jich sto tisíc. Dvacet tisíc se jich ujalo. Počítal jsem s tím, že z těch dvaceti tisíc jich ještě polovinu ztratím. Postarají se o to hlodavci nebo se stane něco, co v záměrech Prozřetelnosti není možné předvídat. Zbývá tedy deset tisíc dubů a ty porostou na místě, kde dřív nebylo vůbec nic.“

Poutník: „Pastýři jste výjimečný muž, řekněte mi něco o svém životě.“

Pastýř: „Jmenuji se Elzéard Bouffier a je mi padesát pět let. Měl jsem kdysi v rovině statek a tam jsem prožil svůj život. Ztratil jsem však jediného syna a potom i svoji ženu. Uchýlil jsem se do samoty, kde mě těšilo žít v klidu, s ovceci a se psem. Usoudil jsem, že kraj hyne, poněvadž je tam málo stromů, a protože nemám nijakou důležitou práci, rozhodl jsem se, že tu situaci napravím.“

Poutník: „Rozumím ti pastýři. I já jsem osamělý, tudíž dovedu chápat osamělé lidi a také navázat s nimi spojení. Přesto jsem však udělal chybu. Právě mé mládí mě vedlo k tomu, abych si podle sebe představoval budoucnost i jakési hledání štěstí... (na chvíli se odmlčí a pokračuje) Za třicet let těch deset tisíc stromů, to bude krása.“

Pastýř: „Kdyby mi Bůh dopřál žít ještě třicet let, vysázel bych spoustu dalších dubů a těch deset tisíc stromů by byla jen kapka v moři... poté se odmlčel i pastýř, ale po chvíli dodal: Zabývám se rozmnožováním buků a blízko domu mám školku, která vznikla ze zasazených bukvic. Stromky chráněné před ovceci drátěným pletivem vyrůstají v plné kráse. Pomyslím také zasadit břízy v místech, kde se několik metrů pod povrchem země skrývá trochu vlhkosti.“

Šestá scéna:

(světla zhasnou a rozsvítí se, hraje hudba, živé obrazy vytvoří válku)

Vypravěč: „Píše se rok 1914 a vypuká První světová válka. Poutník je na vojně, kde tráví svých 5 let života a těžko může myslet na stromy.“

Poutník: (sám sobě) „Abych pravdu řekl, nijak mě ta příhoda nepoznamenala. Dívám se na ni jako na koníčka, jako je třeba sbírání známek. A zapomněl jsem na to.“ (balí si své věci do zeleného vojenského batohu, odjíždí z vojny)

Vypravěč: „Po roce 1918 kdy končí První světová válka Poutník dostává jen nepatrný demobilizační příspěvek, ale velice touží nadýchat se čerstvého vzduchu. Bez jakéhokoli jiného úmyslu se vydává na cestu do těchto pustých končin. Kraj se nezměnil. Přesto je za opuštěnou vesnicí vidět v dálce jakási šedá mlha.“

Poutník: (sám sobě) „Deset tisíc stromů zabírá pořádně velkou plochu...Příliš mnoho lidí jsem viděl za těch pět let umírat, proto si dokážu snadno představit i smrt Elzéarda Bouffiera.“

Sedmá scéna:

(zhasnou a rozsvítí se světla, začíná hrát poklidná hudba na příčnou flétnu, kulisa stromů, pastýř má kolem sebe již jen dvě ovce-kulisa nebo herci, a sází stromy, okolo je spousta obrazů stromů – pro zobrazení velkého množství, které pastýř vysázel. Poutník přichází k pastýři a jde ho pozdravit)

Poutník: „Zdravím Tě, pastýři!“

(pastýř se jen usmívá a pokývá hlavou)

Poutník: „Musím říct, že to je nejúžasnější výsledek práce, jaký jsem kdy viděl. Pastýři jak je možné, že tady v potocích je najednou voda?“ (herci vytvoří živý obraz vody v potocích)

Pastýř: „Ve velice dávných dobách v těch potocích také tekla voda. Některé ze smutných vesnic, o nichž jsem se dříve zmiňoval byly postaveny na místech, kde kdysi stály starobylé vesnice galorománské. Zbývaly ještě po nich stopy. A když tam archeologové udělali ve dvacátém století průzkum, našli udice v místech, kde bylo nutné mít cisterny, aby měli trochu vody.“

Poutník: „*To také vítr roznášel některá semena?*“

Pastýř: „*Když se objevila voda, objevily se také vrby, louky, zahrady a květiny, takže i jakýsi důvod žít. Ale přeměna probíhala tak pomalu, že si na ni lidé zvykli a nevyvolávala v nich údiv. Když lovci stoupali do odlehlých míst, kde honili zajíce nebo divočáky, dobře si všimli, že stromů je stále víc a víc, ale přičítali to přirozeným rozmarům půdy.*“

Poutník: „*Proto nikdo na vaše dílo nesáhl, vidíte? Kdyby to tušili, zlobilo by je to, že?*“

Pastýř: „*Myslím si, že jsem mimo podezření.*“

Poutník: „*Kdopak by byl ve vesnicích i v úřadech schopen představit si houževnatost, plnou nádherné ušlechtilosti.*“

Vypravěč: „*Od roku 1920 Poutník alespoň jednou za rok navštěvoval Elzéarda Bouffiera. Nikdy neviděl, že by polevil, ani že by zapochyboval. A přece kdoví, zda tam i Bůh pomáhá. Ale snadno si představíme, měl-li dosáhnout takového úspěchu, že musel překonat i četné strasti. Aby zajistil vítězství takovému zaujetí, musel se potýkat s beznadějí. Za celý rok zasázel víc než deset tisíc javorů. Všechny uhynuly. Další rok se vzdal javorů a sázel buky. Těm se dařilo ještě líp než dubům.*“

Osmá scéna:

(světla opět zhasnou a pomalu se rozsvítí, přichází postava hajného, pastýř sedí před svým domem a prosívá prsty semena stromů, a opéká si na ohni maso)

Vypravěč: V roce 1933 navštíví pastýře užaslý hajný...

Hajný: „*Pastýři, venku nesmíte rozdělovat oheň, víte...mohlo by to ohrozit růst tohoto „přírodního“ lesa! Jak vidíte, les roste sám od sebe.*“

(pastýř se jen usměje pod vousy a po odchodu hajného si sbalí své věci a odchází)

Poutník: (sám sobě) „*Měl jsem přítele mí milí, ten přítel byl v delegaci lesníků, kteří řešili co bude s lesy, které se najednou v průběhu let začaly „samy“ objevovat, a tomu příteli jsem svěřil tajemství Elzéarda Bouffiera a vím, že o tom dokáže mlčet . A také vím, že Elzéard Bouffier v klidu dožije s krásným pocitem, že lesy zůstanou zachovány stejně jako jeho štěstí!*“

Vypravěč: „*Všechno se tu změnilo. Dokonce i vzduch byl jiný. Místo prudkých větrů foukal lehký větřík, plný vůní. Z kopců bylo slyšet šumění větru v lesích. Stačilo jen osm let dělících nás od té doby, a celý kraj zářil zdravím a blahobytem. Vesnice byly ponenáhlu znovu vybudovány. Usadili se zde lidé, dřívější obyvatelstvo je k nepoznání. Když uvážíme, že jediný člověk odkázaný jen na prosté zdroje fyzické i duševní, dokázal, aby z pustiny vznikla země kananejská. Avšak kolik bylo potřeba vytrvalosti a ušlechtilého úsilí, pociťuji hlubokou úctu k tomu starému venkovanu bez jakéhokoli vzděláním který dokázal úspěšně dokončit dílo, hodné díla božího.*“